

KÁRPÁTALJAI KULTÚRKRÓNIKA

(2021. ÁPRILIS, MÁJUS)

ELISMERÉSEK

* *Szent Márton Palástja-díjban és Pro Ecclesia Emlékéremben* részesítette **id. Fehér Ferencet Majnek Antal** munkácsi római katolikus püspök a huszti római katolikus templomban.

* A 2021-es év *Fodó Sándor-díjait* a kárpátaljai magyar közösség következő tagjai érdemelték ki: egészségügyi dolgozó kategóriában **dr. Varga Lajos**, az Ungvári Városi Kórház sebésze; a pedagógusok kategóriájában **Rigó Izabella** homoki nyugdíjas tanítónő; a lelkészek között **Barta Ferenc**, a rafajnai gyülekezet református lelképásztora; a diákok kategóriájában a forgolányi születésű **Bíró Bernadett**, a II. Rákóczi Ferenc Magyar Főiskola IV. évfolyamos magyar nyelv és irodalom szakos hallgatója.

FONTOSABB
ESEMÉNYEK,
RENDEZVÉNYEK

* *Ez a gyerek!* című előadásával vesz részt idén a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház az összük-

rajnai GRA – Great Real Art színházi seregszemlén. A több történetből álló darab szerepeit **Orosz Melinda, Orosz Ibolya, Ferenci Attila, Sótér István, Vass Magdolna, Fornosi D. Júlia, Kacsur András, Gál Natália, Kacsur Andrea, Szabó Imre, Mónus Dóra és Szilvási Szilárd** alakítja.

* Zaporizsjában létrejött a *Levédiái Magyar Kulturális Szövetség*, amely többek között a Zaporizsjá és Donyeck megyékben élő magyarokat szeretné összegyűjteni. Elérhetőségük: Товариство Угорської Культури «Леведія», а/с 3976 м.Запоріжжя 69006, E-mail: kulturalisszovetseg@gmail.com, <https://www.facebook.com/groups/levediaimagyarok/>

* A Lehoczky Tivadar nevét viselő Kárpátaljai Honismereti Múzeum munkatársai életre keltették az ungvári vár egykori urinak portréit. Az ötletgazdák és kivitelezők egyike **Olga Sumovszka**, a múzeum régészeti részlegének vezetője volt.

* Lelkes irodalomkedvelő fiatalok versbe borították Beregszászt a magyar költészet napjára. **Tarpai Zsófia, Taracközi Mirjám, Kopasz Sára és Tóth Sára** egykori és jelenlegi beregszászi gimnazisták ez alkalomból több

mint száz magyar versből helyeztek el részleteket a városban. *Ady Endre, József Attila, Reményik Sándor, Szabó Lőrinc* alkotásai mellett nagyon fontos volt a kezdeményezők számára, hogy kárpátaljai költők (**Finta Éva, Kopriva Nikolett, Lőrincz P. Gabriella** és **Vári Fábián László**) versei is jelen legyenek a városban.

* Megnyitja kapuit a látogatók előtt Kárpátalja egyik legismertebb múzeuma, a munkácsi vár. A hírt az intézmény vezetői közölték.

* Az Ukrajnai Írószövetség kárpátaljai tagozatának ungvári székházában Irodalmi Múzeumot hoznak létre **Vaszil Huszti** költő, tagozati alelnök kezdeményezésére. A felkérésére **Dupka György**, a MÉKK elnöke közreműködött az irodalmi életünket bemutató magyar részleg anyagának összeállításában.

* Kárpátaljai képzőművészekkel, mások mellett **Erfán Ferenc**cel, **Kopriva Attilával**, **Matl Péterrel** találkozott Nyíregyházán (a *Mária-házban*) **dr. Grezsa István**, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye és Kárpátalja együttműködésének fejlesztéséért és a Kárpát-medencei óvodafejlesztési program koordinálásáért felelős miniszteri biztos.

* A napokban ünnepelte 80. születésnapját a nagyszőlősi **Milován Sándor** közíró, a KMKSZ tiszteletbeli elnöke.

* Magyarország Beregszászi Konzulátusának Munkácsy Mihály Galériájában nyílt meg **ifj. Habda László** festőművész kiállítása. A kiállítás szerdai ünnepélyes megnyitásokor **Szilágyi Mátyás** beregszászi magyar főkonzul mutatta be a művészt, hangsúlyozva: „*Ifj. Habda László művészete egyaránt táplálkozik a kárpátaljai tradíciókból és a legújabb nemzetközi kortárs képzőművészeti tendenciákból.*”

* Magyarország Ungvári Főkonzulátusán – a járványügyi előírások betartása mellett – ezúttal Ugocsa tehetséges szülöttje, **Homoki Gábor** festőművész lenyűgöző képeiből nyílt kiállítás. A meghívottakat **Kuti László** első beosztott konzul, **Albertné Simon Edina** konzul köszöntötte, majd **Erfán Ferenc** festőművész, az MMA tagja, a Révész Imre Társaság tagja, **Fuchs Andrea**, a MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesületének titkára, **Soltész Péter** festő, az egyesület társelnöke méltatta a kiállító művészt. Zárszót a Szervátiusz-díjas **Homoki Gábor** mondott, aki megköszönte a lehetőséget legújabb alkotásainak bemutatására.

* *Tavaszi lehelete* elnevezésű festménykiállítás volt Beregszász főterén – ennek keretén belül neves kárpátaljai festőművészek (**Bökényi Anna, Gogola Zoltán, Katran Jaroslava, Kovács Éva, Osztapenko Tatyana, Pecko Valerij, Szakálas Anatolij, Fekete Volodimir**) alkotásait lehetett megtekinteni a Beregszászi Művelődési Ház előtt.

* Magyarország Beregszászi Konzulátusán felköszöntötték Vári Fábián Lászlót születésének 70. születésnapja és Kossuth-díjjal való kitüntetése alkalmából. A Himnusz eléneklése után a rendezvényt **Beke Mihály András** első beosztott konzul nyitotta meg, majd **Kacsur András** színházigazgató **Vári Fábián László** *Ady alkonya* című, a nemrég elhunyt **Dinnyes József** által megzenésített versét énekelte el saját gitárkíséretével. **Szilágyi Mátyás** főkonzul köszöntőjét követően a fiatal alkotókat tömörítő Kovács Vilmos Irodalmi Társaság alelnöke, **Marcus Gergely** irodalomtörténész Vári Fábián László alkotói pályájáról írt dolgozatát olvasta fel. Mások mellett üdvözölte a Kossuth-díjas költőt **Molnár László**, a KMKSZ kulturális titkára, **Zubánics László**, az UMDSZ és a KMMI elnöke, **Dupka György**, az *Együtt* című folyóirat felelős kiadója, a MÉKK elnöke, valamint megtisztelte a rendezvényt mások mellett **Dr. Orosz Ildikó**, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola elnöke, **Prof. Dr. Cserniczkó István**, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola rektora, **Zán Fábián Sándor**, a Kárpátaljai Református Egyházkerület püspöke.

* Négy kárpátaljai várrom – a szerednyei, nagyszőlősi, királyházi és kovászói – került a Kárpátaljai

Megyei Tanács tulajdonába – adta hírül a megyei tanács első helyettese, **Andrij Seketa**. A döntés lehetőséget nyújt a várak helyreállítási vagy állagmegóvási munkáinak finanszírozására vagy társfinanszírozására, megvédve őket a pusztulástól.

* A megyeszékhelyen pénteken 10 festőművész vett részt azon a szabadtéri alkotói napon, amelyen a görög-katolikus székesegyház és a szabadtéri múzeum volt a téma. **Volodimir Misanics** szervező elmondása szerint Ungváron tizedik alkalommal rendeztek ilyen művészeti találkozót.

* A Boksay József Kárpátaljai Megyei Szépművészeti Múzeumban kiállítás nyílt **Koczka András** (1911–1987) festőművész alkotásaiból.

* Megjelent a *Kárpátaljai Hírmondó*, a Kárpátaljai Szövetség negyedéves folyóiratának legújabb, 2021. tavaszi száma. Elektronikus változata elérhető (és pdf-formátumban letölthető) a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet honlapján.

* Elkészült, nyomdába került és a honlapunkon is olvasható **Elbe Hajnalka** érdekfeszítő könyve a kárpátaljai gyermekirodalomról.

* **Bódi László** (Cipő) emlékére az ungvári Függetlenség part és Puskin tér sarkán ünnepélyes kezetek között felavatták a Republic énekesének miniszobrát, melyet az Armada Karpat civil szervezet

finanszírozásával **Roman Murnik** formázott meg.

* A „GENIUS” Jótékonyági Alapítvány 2021-ben második alkalommal szervezte meg a *Zene-Varázslat* című 60 órás képzést és hangversenyt az Emberi Erőforrások Minisztériuma által indított Nemzeti Tehetségprogram támogatásával. A megnyitó koncertet a Rákóczi-főiskola Esztergom termében tartották.

* Immár hatodik alkalommal rendezte meg a Scientia Denique Tudományos Diákköri Konferenciát (SD TDK) a Kárpátaljai Magyar Diákok és F fiatal Kutatók Szövetsége (KMDFKSZ). A magas színvonalú eseménynek az Ungvári Nemzeti Egyetem (UNE), azon belül pedig az Ukrán–Magyar Oktatási-Tudományos Intézet (UMOTI) adott otthont. **Lórinç Ingrid**, a KMDFKSZ elnöke közlése szerint a KMDFKSZ történetének ez volt a tizenötödik tudományos diákköri konferenciája.

* **2021. május 13.** Online formában lezajlott az idei év első Gulág-Gupvi Kutatók Nemzetközi Társasága (GKNT) közgyűlése, amelynek munkájába Kárpátaljáról **Bimba Brigitta**, **Dupka György**, **Molnár D. Erzsébet** történészek is bekapcsolódtak. Többek között elhangzott, hogy az egyesület fórumot biztosít a gulág, gupvi táborokat kutató kárpát-medencei történészek, helytörténeti kutatók számára. Két új

taggal, **Bárdonics Dominikával** és **Fuchs Andreával** így 40 főre bővült a tagság.

* Tizenötödik alkalommal rendezték meg a Kárpátaljai Tudományos Diákköri Konferenciát (KTDK). Az esemény a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola (II. RF KMF) és a „GENIUS” Jótékonyági Alapítvány közös szervezésében, a HTDK – TDK Határok Nélkül szakmai partnerségével valósult meg a Rákóczi-főiskolán. Köszöntőbeszédet mondott **Váradí Natália**, a „GENIUS” Jótékonyági Alapítvány irodavezetője.

* A Független Vajdasági Értelmiségiek Szövetsége – FÜVÉSZ Alapítvány nevében az ismert zentai költő, **Szabó Palócz Attila** elnök és a Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége – MÉKK nevében **Dupka György** elnök együttműködési megállapodást írtak alá. Többek között céljuknak tekintik a két régió kulturális, irodalmi és művészeti értékeinek széles körű megismertetését, népszerűsítését a fiatal alkotó generációval a saját közösségükben is. A határon átnyúló projektek megvalósításában a két szervezet aktív szerepet vállal.

* **Dupka György**, a MÉKK elnöke meglátogatta a súlyos betegségeből felépült **Botlik József** történészt, egyetemi oktatót, Kárpátalja magyarságának nagy barátját, az *Együtt* című irodalmi folyóirat

védnökét. Egy teljes esztendő élményeit osztották meg egymással, áttekintették azóta megjelent újabb munkáikat, körvonalazták a további alkotói együttműködést. A tanár úr következő könyve is a huszadik századi kárpátaljai magyarság sorsfordulóinak eddig kevésbé ismert időszakait készül bemutatni.

* **Harangozó Miklós** kárpátaljai festőművész képeiből nyílt kiállítás Beregszászban, a Munkácsy Mihály Galériában. A tárlat Magyarország Beregszászi Konzulátusának szervezésében jött létre. Köszöntő beszédet mondott **Beke Mihály András**, a beregszászi magyar konzulátus első beosztott konzulja, **Szilágyi Mátyás** főkonzul, **Zubánics László**, a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet és az Ukrajnai Magyar Demokrata Szövetség elnöke, **Kovács László** kiállításszervező. A megnyitót a néhai festő fia, **Harangozó Miklós** görögkatolikus lelképásztor zárta.

* Mezőváriban és Beregszászban is felelevenítették II. Rákóczi Ferenc a haza védelméért harcra hívó zászlóinak bontását. A Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) a Rákóczi-szabadságharc kezdete, a zászlóbontás 318. évfordulója alkalmából szervezett csendes koszorúzást a mezővári református templom falán elhelyezett emléktáblánál. A délelőtti püspöki áhítatot követően ünnepi beszédet mondott **Molnár**

László, a KMKSZ kulturális titkára, **Barta József**, a KMKSZ alelnöke. A rendezvényt mások mellett **Vári Fábián László** Kossuth-díjas költő is megtisztelte.

* Guton ünnepélyes keretek között felavatták **Vaszil Roman** ungvári szobrászművész alkotását, amelyet a 2020-ban Makkosjánosiban rendezett szobrásztáborban készített. Az alkotót Matl Péter munkácsi szobrászművész, a Pro Arte–Munkács civil szervezet elnöke mutatta be. A mű címe: *Angyal-szárnyak*. A letisztult formájú, szép alkotás méltó helyet kapott a helyi magyar nyelvű iskola főbejárata előtti hársligetben.

* II. Rákóczi Ferenc erdélyi fejedelem személye Kárpátalja magyar ajkú lakossága mellett az itt élő ruszinok körében is nagy tiszteletnek örvend. 1703 júniusában a településsel azóta összeforrott Romanócon egy Duzsár nevű kenézcsaládnál töltötte az éjszakát a fejedelem, ezért Vezérszálláson (Pidpolozzja) különösen őrzik az emlékét. Magyarország Ungvári Főkonzulátusa kezdeményezésére a fejedelem tiszteletére kétnyelvű (ukrán, magyar) emléktáblát állítottak a főút mellett található katonai temető magyar segítséggel felújított kápolnájának falán. Köszöntőbeszédet mondott **Vaszil Kultan**, a Szarvasházai (Zsgyenyijevo) kistérség polgármestere, **Buhajla József**,

Magyarország ungvári főkonzulja, **Dmitro Rebjan** Vezérszállás előljárója, **Csatáry György**, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola tanszékvezető docense. Végezetül a polgármester és a főkonzul leleplezte az emléktáblát, majd megkoszorúzták azt.

* A beregszászi Ortutay Elemér Görögkatolikus Központban az Ortutay Esték előadássorozat második alkalmán **Popovics Béla** munkácsi helytörténész „*Hass, alkoss, gyarapíts: s a haza fényre derül!*” címmel tartott előadást.

* **Magyar Árpád István Színpreferencia** című kiállítása nyílt meg Ivano-Frankivszkban Magyarország Kijevi Nagykövetsége és a Magyarok Kijevi Egyesülete szervezésében.

* A Határtalan magyar irodalom. Tanulmányok a világ magyarságának irodalmáról. I. c. kiadvány, mely a Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága – az Anyanyelviápolók Szövetsége által támogatott – 2019. május 29-31-én Badacsonyan rendezett konferenciájának szerkesztett előadásait és a szerzők kislexikonát tartalmazza. A kötet Budapesten a Magyar Napló Fókusz Egyesület gondozásában jelent meg 2020-ban.

* A kárpátaljai szerzőkhöz is eljutott a *Határtalan magyar irodalom I. Tanulmányok a világ magyarságának irodalmáról* című, igényes kiállítású

konferenciakötet (szerkesztette **Pusztay János**). A kiadvány a Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága és az Anyanyelviápolók Szövetsége által támogatott – 2019. május 29–31. között Badacsonyan rendezett – konferencia szerkesztett előadásait és a szerzők kislexikonát tartalmazza. A kötetben a több mint húsz anyaországi és határon túli alkotó között kárpátaljaiak is helyet kaptak: **Dupka György** (*Magyar irodalmi élet Kárpátalján az ezredforduló után*), **Marcsák Gergely** („... roskad az erkölcs, bomlik a kéve”. *Verseszmény és multidézés Vári Fábrián László költészetében*), **Csordás László** (*A kulturális különbségek játéka Berniczky Éva Szerencseyőker című novellagyűjteményében*), **Lőrincz P. Gabriella** (*Fogolyének*), **Zékány Krisztina** (*Kárpátaljai írók és költők vendégként a MOZAIK-ban. A kárpátaljai magyar irodalom helye a középiskolai és egyetemi oktatási programban*).

* **Dupka György** újabb, kétnyelvű (magyar, angol) monográfiája került az OSZK Magyar Elektronikus Könyvtár (MEK) állományába:

Irodalmi élet Kárpátalján a szovjet időszakban, 1944-1991 = Hungarian literary Life in Subcarpathia during the Soviet period, 1944-1991 / **Dupka György**; szerkesztő Zékány Krisztina; fordító Ortutay Péter

<https://mek.oszk.hu/22000/22090>

KÖNYVESPOLC–2021

Az *Együtt* című irodalmi-művészeti-kulturális-humán tudományi folyóirat 2002–2021 között megjelent számai itt tekinthetők meg:

<http://kmmi.org.ua/konyvftar/folyoiratok/egyutt>

<http://epa.oszk.hu/00500/00595>

KÁRPÁTALJAI MAGYAR
KÖNYVEK

(Sorozatszerkesztő és felelős kiadó: *Dupka György*)

MEGJELENT

Elbe Hajnalka: *Kárpátaljai magyar gyermekirodalom*. Tanulmány. Lektor: **Füzesi Magda**. Szerkesztő: **Ráti Emese**. Borító grafika: **Elbe Orsolya**. Műszaki szerkesztő: **Dupka Zsolt**. Kárpátaljai Magyar Könyvek 301. Készült a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával. Ungvár-Budapest: Intermix Kiadó, 2021.

Dupka György: *Hungarian literary life in Subcarpathia during the sovjet period (1944–1991)*. Irodalmi élet Kárpátalján a szovjet időszakban (1944–1991). (Angol–magyar kismonográfia). Fordította: **dr. Ortutay Péter**. A magyar változat felelős lektora, szerkesztője: **dr. Zékány Krisztina**. Az angol változat felelős szerkesztője és lektora: **dr. Molnár Erzsébet**. Kárpátaljai Ma-

gyar Könyvek 297. Készült a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával. Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 2021.

Zubánics László. *A múlt tükrében elmerengve. Északkelet-Magyarország mindennapjai a XVI–XVIII. század fordulóján*. Helytörténeti tanulmányok. Szerkesztő: **Szemere Judit**. Kárpátaljai Magyar Könyvek 295. Készült a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával. Ungvár-Budapest: Intermix Kiadó, 2021.

Kiss Ágnes. *Magyar újságok Kárpátalján az első cseh-szlovák köztársaságban*. Sajtótörténet. Felelős lektor, szerkesztő: **dr. Zékány Krisztina**. Kárpátaljai Magyar Könyvek 294. Készült a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával. Ungvár-Budapest: Intermix Kiadó, 2021.

Dupka György. „*Jön még egy új világ...*” *A magyar ’56 kárpátaljai kézikönyve (A forradalom visszhangja a „megrengett Szovjetföldön”, 1956–1959)*. Kárpátaljai Magyar Könyvek 288. Készült a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával. Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 2021.

ELŐKÉSZÜLETBEN

„*A felnégyelt haza*”. *100 év versei Trianontól napjainkig, 1920–2020*. Kárpátaljai költők antológiája. Összeállította, a szöveget gondozta, a jegyzeteket és az utószót

írta: **Dupka György**. A kötetben olvasható versek önálló kötetekben, gyűjteményekben, valamint az *Együtt* c. folyóiratban és más orgánumban jelentek meg. Lektor: **Füzesi Magda**. Szerkesztő: **Shrek Tímea**. Kárpátaljai Magyar Könyvek 296. Készült a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával. Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 2021.

A GULÁG-GUPVI-kutatók nemzetközi fóruma Kárpátalján 2020. Nemzetközi emlékkonferencia Beregszász, 2020. november 20. A Szolyvai Emlékpark Évkönyve. Összeállította, a jegyzeteket írta: **dr. Dupka György**. Lektorálta: **dr. Zubánics László**. Kárpátaljai Magyar

Könyvek 300. Felelős szerkesztő: **dr. Zékány Krisztina**. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2021.

Bartha Gusztáv: *Kiút*. Kisregény. Kárpátaljai Magyar Könyvek 300. Felelős szerkesztő: **Nagy Zoltán Mihály**. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2021.

Ortutay Mária: *Múltunk és jelenünk „lámpás emberei”*. Interjúk, visszaemlékezések, önéletrajzi írások. Kárpátaljai Magyar Könyvek 298. Felelős szerkesztő: **Szemere Judit**. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2021.

Összeállította: Dupka György